

A Rosenberg Önértékelés Skála (RSES-H): alternatív fordítás, strukturális invariancia és validitás

SALLAY VIOLA^{1*} – MARTOS TAMÁS¹ – FÖLDEVÁRI MÓNIKA¹ –
SZABÓ TÜNDE¹ – ITTÉS ANDRÁS^{1,2}

¹Semmelweis Egyetem, Mentálhigiéné Intézet, Budapest

²Budapesti Corvinus Egyetem, Biometria és Agrárinformatika Tanszék, Budapest

(Beérkezett: 2014. május 30.; elfogadva: 2014. június 27.)

Elméleti háttér: A Rosenberg (1965) által kidolgozott Önértékelés Skálát világszerte számos kutatásban alkalmazzák az önértékelés konstruktumának mérésére. A kérdőív különböző változatainak faktorstruktúráját hazai mintákon Urbán, Szigeti, Kökönyei és Demetrovics (2014), illetve Rózsa és V. Komlósi (2014) vizsgálták. *Cél:* A tanulmányban ellenőriztük a Rosenberg Önértékelés Skála (RSES-H) egy alternatív fordítási változatának faktorstruktúráját, a kérdőív strukturális invarianciáját, valamint bemutatjuk pszichometriai jellemzőit. *Módszer:* Négy, felnőtt válaszadókkal folytatott kérdőíves keresztmetszeti vizsgálat (N = 1702, 674 férfi, 1025 nő) adatait elemezzük. Az RSES-H mellett mértük az élettel való elégedettséget, az élet értelmességét, illetve a társas kíváncsóság irányába való torzítást is. *Eredmények:* Az RSES-H faktorstruktúrája megfelelt a korábban közölt bifaktoriális modellnek (egy általános önértékelés faktor, illetve két „módszertani faktor” a pozitív és negatív szövegezésű tételekre), továbbá invariánsnak mutatkozott az egyes alminták között. A skála belső konzisztenciája valamennyi mintában jónak bizonyult (Cronbach-alfa $\geq 0,857$). Az önértékelés szintje jelentős mértékben függetlennek bizonyult a szociodemográfiai változóktól (kor, nem, iskolai végzettség), illetve a társas kíváncsóságtól, és megfelelő konvergencia validitást mutatott más pozitív pszichológiai mérőeszközökkel, így az élettel való elégedettséggel ($r = 0,440$; $p < 0,001$) és az élet értelmességének megtapasztalásával ($r = 0,415$; $p < 0,001$). *Következtetések:* A Rosenberg Önértékelés Skála általunk alkalmazott változata megbízható és érvényes mérőeszköz, mely jól alkalmazható az általános önértékelés szintjének felmérésére.

Kulcsszavak: önértékelés, Rosenberg Önértékelés Skála, konfirmatív faktorelemzés, strukturális invariancia, megbízhatóság, érvényesség

---

* Levelező szerző: Sallay Viola, Semmelweis Egyetem, Mentálhigiéné Intézet, 1085 Budapest, Üllői út 26. E-mail: sallay.viola@public.semmelweis-univ.hu

1. Bevezetés

Az önértékelés, illetve a felmérésére leggyakrabban alkalmazott mérőeszköz, a Rosenberg Önértékelés Skála évtizedek óta a tudományos érdeklődés tárgya. Ennek az érdeklődésnek a hazai feléledését jelzi, és ezzel együtt tanulmányunknak is sajátos aktualitást ad, hogy ebben az évben két közlemény is megjelent; az egyik magyar nyelven (Rózsa & V. Komlósi, 2014), a másik angolul (Urbán, Szigeti, Kökönyei, & Demetrovics, 2014), melyek a skála magyar változatainak pszichometriai értékelésével foglalkoznak. Ezekhez a párhuzamosan futó, egymástól nagyrészt függetlenül végzett empirikus munkákhoz csatlakozunk saját adatbázisaink elemzésével.

1.1. Az önértékelés konstruktuma

A szelf fogalma, illetve annak értékelő komponense, az önértékelés, a személyiség- és szociálpszichológia egyik legtöbbet kutatott jelensége, melynek egészségpszichológiai vonatkozásai is jelentősek. Általános feltételezés, hogy az emberek erősen motiváltak magas önértékelésük fenntartására, védelmére (V. Komlósi, 2007). A pozitív önértékelésre való erőteljes törekvés egyik karakteres magyarázata a „rettegés-kezelés elmélete” (terror management theory, TMT). Eszerint a pozitív önértékelés pszichológiai védelmet biztosít a saját halandóságunk tudata miatt (potenciálisan) mindentűt jelenlévő szorongással szemben (Pyszczynski, Greenberg, Solomon, Arndt, & Schimel, 2004). Az is sokszor igazolt összefüggés továbbá, hogy az önértékelés magas szintje együtt jár a stresszel való hatékonyabb megküzdéssel, és kedvező hatással van a mentális és fizikai egészségi állapotra (Taylor & Stanton, 2007), serdülőkkal folytatott vizsgálatokban pedig összefüggést mutat a fizikai egészségi állapottal és a depresszió kockázatával (Li, Chan, Chung, & Chui, 2010).

Az elméletalkotásban és a kutatásokban az önértékelést általában egydimenziós konstruktumként kezelik, melynek különböző összetevői lehetnek: egybefoglalhat több különböző területről szerzett tapasztalatot (otthon, munka, társaság), vagy vonatkozhat az élet egy-egy specifikus területére is, ilyen például az iskolai teljesítménnyel kapcsolatos önértékelés (academic self-esteem; Gray-Little, Williams, & Hancock, 1997). Az általános önértékelés a személyiségjellemzők ugyanazon szintjén helyezkedik el, mint a pszichológiai alkalmazkodás mutatói, például az étellel való elégedettség vagy a depresszivitás, amelyek maguk is összességében reprezentálják a személy általános működésének kognitív, affektív és szomatikus jellemzőit (Sowislo & Orth, 2013). Ugyanakkor történtek kísérle-

tek az önértékelés kétdimenziós konstruktumként való alkalmazására is, például az „önkedvelés” és az „énhatékonyosság” megkülönböztetésével, ami specifikusabb előrejelzéseket tesz lehetővé (Swann, Chang-Schneider, & McClarty, 2007).

Az önértékelés viszonylag stabil, vonás-jellegű jellemző, amely azonban összefügghet például az életkorral vagy a nemmel. Az önértékelés életkori változásait vizsgáló, nagymintás kutatásukban Robins, Trzesniewski, Tracy, Gosling és Potter (2002) több mint 300 000 fős mintán, tíz életkori csoportban (9 és 90 éves kor között) azt találták, hogy az önértékelés szintje magasabb gyermekkorban, mint serdülőkorban, a felnőttkor során fokozatosan emelkedik, majd időskorban jóval alacsonyabb szintre süllyed.¹ Kisebb időtávon, de hasonló U-alakú mintázatot mutattak ki magyar serdülők életkori csoportjaiban is (Aszmann, 2003).

1.2. A Rosenberg Önértékelés Skála

Az önértékelés mérésére több, önbeszámolón alapuló kérdőívet kifejlesztettek, ezek közül az 1965-ben publikált Rosenberg Önértékelés Skála (Rosenberg Self-esteem Scale – RSES; Rosenberg, 1965) az egyik leggyakrabban használt és legtöbb nyelvre lefordított mérőeszköz. A skála prediktív validitása, belső konzisztenciája, teszt-reteszt megbízhatósága kultúrközi vizsgálatokban is jónak bizonyult (Schmitt & Allik, 2005), diszkriminatív validitását igazolták mind az étellel való elégedettség és az optimizmus, mind a tanulmányi eredmények tekintetében (Sowislo & Orth, 2013).

A Rosenberg Önértékelés Skála összefüggést mutat számos egészségmutatóval mind serdülők, mind felnőttek esetében, longitudinális elrendezésű vizsgálatokban is. Így középkorú, finn férfiak körében végzett hosszmetzeti vizsgálatban az önértékelés összefüggött a vizsgált minta mortalitását befolyásoló reménytelenség mértékével, valamint a depresszió, a cinikus ellenségesség és a mogorvaság szintjével (Stamatakis és mtsai, 2004). További longitudinális vizsgálatokban az önértékelés Rosenberg Önértékelés Skálával mért alacsony szintje serdülőkorban előrejelezte a felnőttkori egészség és viselkedés egyes vonatkozásait, például rosszabb anyagi kilátásokat, gyengébb fizikai és mentális egészséget, illetve a bűnelkövetés nagyobb kockázatát (Trzesniewski és mtsai, 2006). Keresztmetzeti vizsgálatban a pozitív önértékelés egyetemi dolgozók felnőtt mintájában

---

¹Érdemes megemlíteni, hogy a szerzők ebben a vizsgálatban az önértékelést egy egytételű mérőeszközzel mérték (Single-Item Self-Esteem scale, SISE), amely korábbi vizsgálatokban megbízhatóan korrelált az alább bemutatandó Rosenberg Önértékelés Skálával.

összefüggést mutatott továbbá az Élet Értelme Kérdőív (Meaning in Life Questionnaire) „értelmesség megélése” („Presence”) alskálájával (Schlegel, Hicks, King, & Arndt, 2011).

1.3. A Rosenberg Önértékelés Skála faktorszerkezete

A kérdőív szerkezete – azzal együtt, hogy sok vizsgálatban alkalmazzák egydimenziós jellemzőként – mindmáig vizsgálatok tárgya. Rosenberg eredeti elképzése szerint az önértékelés egydimenziós konstruktum, amely egyaránt tükrözi a szelf önmagával kapcsolatos pozitív, illetve negatív attitűdjeit, és a kérdőívet is egydimenziós mérőeszköznek szánta, melynek 10 tétele – az öt pozitívan és öt negatívan megfogalmazott állítás – ugyanazt a pszichológiai konstruktumot méri (Marsh, Scalas, & Nagengast, 2010). Ezzel szemben az újabb, többnyire konfirmatív faktorelemzést alkalmazó pszichometriai vizsgálatok különböző versengő modellek sokaságát hasonlítják össze, és ennek során az egydimenziós megoldás rendre gyenge illeszkedést mutat (Marsh és mtsai, 2010; Roth, Decker, Herzberg, & Brähler, 2008; Urbán és mtsai, 2014).

A skálaszerkezettel kapcsolatos vizsgálatok több, egymással versengő feltételezéshez vezettek, amelyek a globális önértékelés értelmezését is jelentősen befolyásolják. A legáltalánosabban alkalmazott, egydimenziós felfogáshoz képest három alternatíva merült fel: (1) a pozitív tételek az én-értékesség vagy pozitív énkép, míg a negatív tételek az ön-leértékelés konstruktumát mérik, a két egymással is korreláló dimenzió pszichológiai jelentése tehát eltér egymástól; (2) a skála pontszámában az önértékelés dimenziója mellett megjelennek a pozitív, illetve negatív szövegezésű tételek által kiváltott eltérő válaszmintázatok is, ez utóbbi tehát a módszernek betudható műtermék-hatás; (3) az önértékelés dimenziója mellett megjelenő, szövegezésnek betudható hatások stabil választendenciákat takarnak (Marsh és mtsai, 2010; Roth és mtsai, 2008). Marsh és munkatársai (2010) serdülő fiúkkal folytatott, longitudinális vizsgálatukban egyértelműen arra találtak bizonyítékot, hogy az adatokat egy olyan modell magyarázza legpontosabban, ahol az általános önértékelés latens faktora mellett két további, ún. módszertani latens változót is szerepeltettek, melyek a pozitív és negatív szövegezésű tételekhez kapcsolódó, eltérő választendenciákat magyarázták külön-külön. Magyar középiskolások mintáján felvett, hosszsmetszeti adatokat elemezve Urbán és munkatársai ugyanezt a skálaszerkezet találták az adatokat legjobban magyarázó modellnek (Urbán és mtsai, 2014).

1.4. A jelen vizsgálat célja

A Rosenberg Önértékelés Skála sok nyelvre lefordított, gyakran alkalmazott mérőeszköz, melynek különböző magyar nyelvű változatai, illetve az ezeken alapuló elemzések jelenleg is elérhetők (Aszmann, 2003; Rózsa & V. Komlósi, 2014; Urbán és mtsai, 2014). Az eddig publikált hazai vizsgálatok – melyek saját kutatásainkkal párhuzamosan futottak – azonban több kérdést nem tisztáztak. Urbán és munkatársai (2014) elemzése elsősorban a kérdőív strukturális modelljeit tesztelte, és kizárólag serdülők mintáján felvett adatokra támaszkodott. Rózsa és V. Komlósi (2014) felnőtt mintán felvett adatokkal dolgozott, és bár eredményeik megerősítették az Urbán és munkatársai (2014) által szintén magyar adatok alapján leírt faktorszerkezetet, modelljeik illeszkedési mutatói viszonylag gyengék voltak. Vizsgálatuk nem terjedt ki továbbá arra sem, hogy a faktorszerkezet stabilitását több különböző almintán teszteljék. A két kutatás ezenkívül eltérő fordítási változatokat használt, ami az eredmények összehasonlíthatóságát csak részben teszi lehetővé.

Jelen kutatásunkban ezért a Rosenberg Önértékelés Skála hazai alkalmazásának módszertani megalapozását szeretnénk erősíteni a következőkkel:

1. Közzéteszük a kérdőívnek az általunk alkalmazott fordítását, olyan szövegváltozatot javasolva ezzel, amely véleményünk szerint a legpontosabban adja vissza a skála eredeti tételeinek jelentését.
2. Négy külön időpontban, felnőtt válaszadók bevonásával felvett adatokon dolgozunk, melyek között szerepelnek papír-ceruza felvételek, illetve egy online adatfelvétel is.
3. A négy almintá segítségével ellenőrizzük a ma legáltalánosabban elfogadott bifaktoriális faktorstruktúra érvényességét, melynek lényege, hogy a tételek varianciáját egy általános önértékelést mérő latens faktor és két módszertani (a pozitív és negatív szövegezésű tételeket különválasztó) latens faktor magyarázza egyszerre (Marsh és mtsai, 2010; Roth és mtsai, 2008; Rózsa & V. Komlósi, 2014; Urbán és mtsai, 2014).
4. Teszteljük ennek a modellnek a strukturális invarianciáját az egyes alminták között.
5. További elemzéseket és kiegészítő adatokat mutatunk be a skála megbízhatósága és érvényessége mellett – a korábbi magyar vizsgálatok nem ellenőrizték például a kérdőív időbeli stabilitását, szociodemográfiai jellemzőkkel való összefüggését, a társas kívánatosság irányába való torzítás lehetőségét vagy a skála inkrementális validitását.

2. Módszer

2.1. Minta és eljárás

Az elemzéshez négy adatfelvétel mintáit használtuk – az alminták legfontosabb jellemzőit az 1. táblázatban foglaljuk össze. Az adatfelvételek egyetemi hallgatók (többségükben pszichológushallgatók) adatgyűjtő munkájának közreműködésével készültek, különböző egyetemi kurzusok feladatainak részeként, kényelmi mintavételi eljárással. Az adatfelvétel módja részben önkitöltős „papír-ceruza” eljárás volt, részben az erre a célra létrehozott online felületen keresztül történt.

Az 1. táblázatban szereplő életkori és iskolai végzettségre vonatkozó kategóriák olyan átkódolt csoportosító változók, melyek minden mintára egyformán érvényesek. A minták nem, életkor és iskolai végzettség szerinti összetétele a vizsgált populáció sajátosságait tükrözi: a teljes népességhez képest felülreprezentáltak a nők, a középfokú végzettségűek és a 25 év

1. táblázat. A vizsgálatban elemzett minták leíró statisztikája, valamint a Rosenberg Önértékelés Skála alapvető pszichometriai jellemzői

Sor-szám	Felvétel éve és módja	Felvett kérdőívek	Elem-szám teljes (férfi, % / nő, %)	Iskolai végzettség alapfokú / középfokú / felsőfokú	Életkori csoportok 25 év és alatta / 26-45 év / 46 év és fölötté	Rosenberg Önértékelés Skála		
						Cronbach-alfa	Átlag	Szórás
1.	2007, papír-ceruza	RSES-H PIL SWLS-H	454 (179, 39,4% / 273, 60,1%)	27 (5,9% / 302 (66,5%) / 125 (27,5%)	278 (61,2%) / 110 (24,2%) / 65 (14,3%)	0,857	29,84	5,071
2.	2009, papír-ceruza	RSES-H PIL MLQ-H	399 (156, 39,1% / 243, 60,9%)	10 (2,5%) / 221 (55,4%) / 168 (42,1%)	244 (61,2%) / 82 (20,6%) / 71 (17,8%)	0,861	30,39	5,497
3.	2009, papír-ceruza	RSES-H MLQ-H SWLS-H	339 (114, 33,6% / 225, 66,4%)	20 (5,9%) / 163 (48,1%) / 156 (46,0%)	141 (41,6%) / 121(35,7%) / 75(22,1%)	0,898	29,24	6,100

1. táblázat folytatása

Sor-szám	Felvé- tel éve és módja	Felvett kérdő- ívek	Elem- szám	Iskolai vég- zettség	Életkori cso- portok	Rosenberg Önértékelés Skála		
			teljes (férfi, % / nő, %)	alapfokú / középfokú / felsőfokú	25 év és alatta / 26-45 év / 46 év és fölötte	Cron- bach- alfa	Átlag	Szór- rás
4.	2010- 2011, online	RSES-H MLQ-H SWLS-H EPQ-L	510 (225, 44,1% / 284, 55,7%)	19 (3,7%) / 359 (70,4%) / 131 (25,7%)	379 (74,3%) / 74 (14,5%) / 56 (11,0%)	0,880	29,74	5,377
Tel- jes min- ta			1702 (674, 39,6% / 1025, 60,2%)	76 (4,5%) / 1045 (61,4%) / 580 (34,1%)	1042 (61,2%) / 387 (22,7%) / 267 (15,7%)			

Megjegyzés: A nem 100%-ra összegződő adatok esetén az adott mintában hiányzó adatok vannak. RSES-H = Rosenberg Önértékelés Skála; PIL = Életcél Kérdőív (Purpose in Life Test); SWLS-H = Élettel való Elégedettség Skála; MLQ-H = Élet Értelme Kérdőív; EPQ-L = Eysenck Személyiség-kérdőív Hazugság alskálája

alattiak. Az időbeli stabilitás elemzése egy kisebb részmintán történt (N = 75 fő, 22 férfi és 53 nő, életkoruk $28,6 \pm 11,4$, illetve $28,7 \pm 12,2$ év). Ennek során két hét eltéréssel vettük fel a Rosenberg Önértékelés Skálát ugyanazokkal a személyekkel.

2.2. Eszközök

Az alábbiakban röviden ismertetjük a Rosenberg Önértékelés Skála (RSES-H) elemzésekor felhasznált mérőeszközöket és azok belsőkonzisztencia-mutatóit. Mivel különböző kutatásaink során eltérő kérdőívcsomagokat vetünk fel, az 1. táblázatban összefoglaltuk azt is, hogy az egyes mérőeszközök mely adatbázisokban szerepeltek. Az egyes mérőeszközöknél (a RSES-H-t kivéve) a teljes adatbázisban elérhető összes esetre számított Cronbach-alfa-értékeket közöljük.

Önértékelés (RSES-H; Rosenberg, 1965). A skála az általános (globális) önértékelést méri négyfokú Likert-típusú skálán (1 = egyáltalán nem értek egyet, 4 = teljesen egyetértek). A Cronbach-alfa értékei az egyes almintákra az 1. táblázatban láthatóak. A tételeket, egy kivétellel, az Aszmann (2003, 147.

o.) által közölt formában alkalmaztuk. A tételek fordítását a két első szerző egybevetette az eredeti megfogalmazásokkal. Ennek alapján az első tétel esetében módosítást tartottunk szükségesnek. Az eredeti így szól: „I feel that I'm a person of worth, at least on an equal plane with others”, mely a korábbi fordítás szerint így hangzott: „Úgy érzem, értékes ember vagyok, legalábbis másokhoz képest.” A két első szerző egymástól függetlenül új fordítást készített, majd ezek egyeztetése után kismértékben módosítottuk az első tétel fordítását. Az eddigi megfogalmazás helyett a következő tétel alkalmazását javasoljuk, és ezt is alkalmaztuk az itt bemutatott vizsgálatok során: „Úgy érzem, értékes ember vagyok, legalább annyira, mint mások”, mivel ez pontosabban visszaadja az eredeti tétel jelentését.

Élettel való Elégedettség Skála (SWLS-H; Martos, Sallay, Désfalvi, Szabó, & Ittész, 2014). Az SWLS-H öttételes kérdőív, valamennyi tétel egyenesen mér, a válaszadók 7-fokú skálán adhatják meg az állításokkal való egyetértésük mértékét (1 = egyáltalán nem értek egyet, 7 = teljes mértékben egyetértek). A skála pontszámát a tételekre adott válaszok összegzése adja, a magasabb érték magasabb élettel való elégedettséget jelez. A skála belső megbízhatósága magas (Cronbach-alfa = 0,866).

Életcél Kérdőív (PIL; Konkoly Thege & Martos, 2006). Az Életcél Kérdőív 20-tételes, 7-fokú skálával működő eszköz, amely a Frankl-féle értelmesség konstruktumát méri. A kérdőív megbízhatósága mintánkban is kiváló volt (Cronbach-alfa = 0,869).

Élet Értelme Kérdőív (MLQ-H; Martos & Konkoly Thege, 2012). A 10 tétel kérdőív öt tételle az értelmesség megélését (MLQ-P, Presence), míg öt az értelem keresését méri (MLQ-S, Search). A válaszadás 7-fokú Likert-típusú skálán történik (1 = egyáltalán nem igaz, 7 = teljesen igaz). A Cronbach-alfa értéke 0,897 és 0,841 volt a két alskálára).

EPQ Hazugság Skála (EPQ-L; Eysenck & Matolcsy, 1984). A társas kíváncsiság irányába való torzítás mérésére alkalmaztuk az Eysenck Személyiség-kérdőív Hazugság alskáláját. A 21 tételre igen-nem válaszformátumban kell válaszolni, a magasabb összegzett érték nagyobb torzításra utal (Cronbach-alfa = 0,722).

Szubjektív egészségi állapot. Egy kérdés mérte a válaszadó saját egészségi állapotára vonatkozó értékelését: „Összességében milyennek értékeli az egészségi állapotát?” Az öt válaszlehetőség a *nagyon rossz*tól a *kiválóig* terjedt. *Szubjektív anyagi helyzet*. A válaszadó saját anyagi helyzetére vonatkozó értékelését egy 10-fokú skálán mértük, melynek végpontjai: 1 = nagyon rossz, 10 = nagyon jó.

3. Eredmények

3.1. Strukturális elemzés

Az RSES-H tételein konfirmatív faktorelemzéssel három modellt teszteltünk többcsoporthoz tartozó elemzési móddal, a négy almintát külön csoportként való kezelésével: 1) egyfaktoros, egydimenziós modell, melyben egy latens önértékelés faktor magyarázza az összes tételt; 2) bifaktoriális modell egy latens önértékelés faktorról, illetve egy pozitív és egy negatív „műszer-tani” latens faktorról, melyek a pozitív és negatív szövegezésű tételleket magyarázták (1. ábra) – ez a modell „kényszermentes”, mivel az egyes almintákban egymástól függetlenül variálódhattak a paraméterek; 3) a második modell azzal a különbséggel, hogy itt rögzítettük a faktorsúlyokat olyan módon, hogy a négy almintát mindegyikében azonosak legyenek az adott tétel esetén (kényszerített modell).

Az eredmények szerint a bifaktoriális megoldás szignifikánsan jobb illeszkedést mutatott, mint az egyfaktoros megoldás (2. táblázat). Látható, hogy a bifaktoriális modell esetén az NFI, a TLI és a CFI mutatóinak értéke a jó illeszkedés határértékének tartott legalább 0,90 fölött, míg a modellek gazdaságosságát is számításba vevő RMSEA értéke jóval a felső határértékként számon tartott 0,06 alatt volt (Hu és Bentler, 1999). Másrészt a kényszermentes és az almintákon rögzített faktortöltéssel számított modellek közötti különbség Khi-négyzet statisztikája nem jelez szignifikáns különbséget (Δ Khi-négyzet $< 0,01$; $df = 51$; $p > 0,999$), ezért feltételezhetjük a faktorsúlyok azonosságát az egyes almintákban.

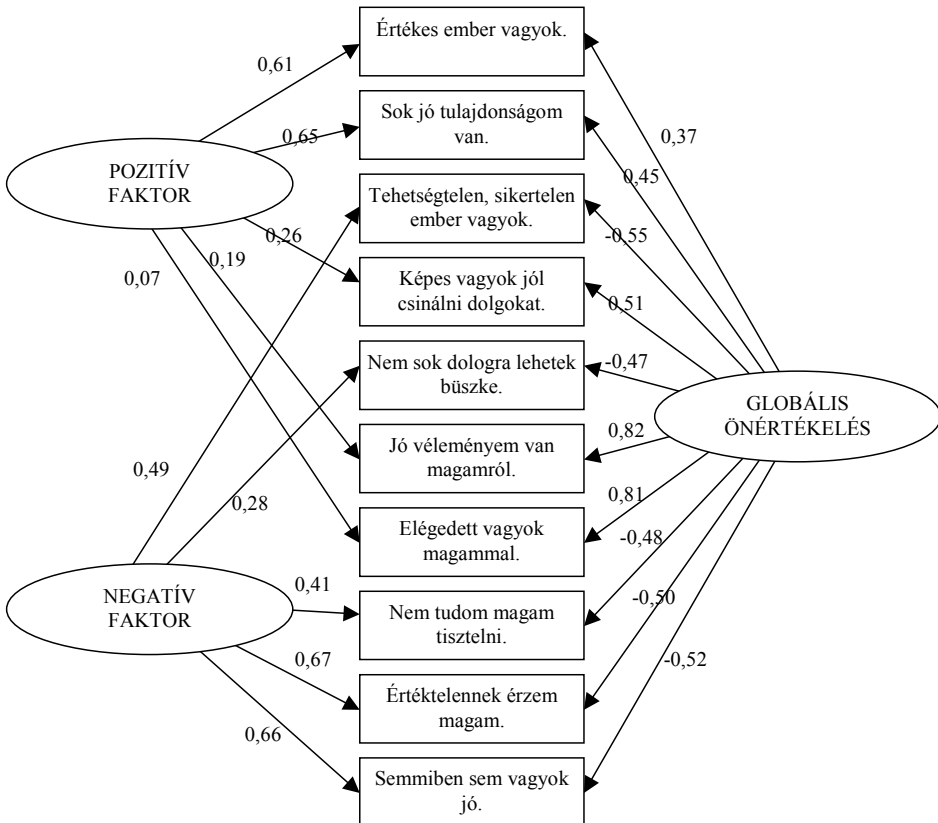
2. táblázat. A konfirmatív faktorelemzésből származó illeszkedési mutatók

	Modell	Khi-négyzet	df	p	Khi-négyzet/df	NFI	TLI	CFI	RMSEA
1.	Egyfaktoros modell	7443,40	140	<0,001	53,17	0,748	0,609	0,751	0,050
2.	Bifaktoriális modell – kényszermentes	655,27	100	<0,001	6,55	0,978	0,958	0,981	0,016
3.	Bifaktoriális modell – almintánként azonos faktorsúlyok feltételezésével	655,27	151	<0,001	4,34	0,978	0,975	0,983	0,013

Az eredmények tehát arra utalnak, hogy az RSES-H faktorszerkezete egyfelől megfelel a korábban leírt bifaktoriális modellnek (egy általános önértékelés faktor + párhuzamos pozitív és negatív módszertani faktorok), továbbá a faktorsúlyok struktúrája az egyes minták közötti összehasonlításban stabilnak tekinthető. A teljes minta alapján becsült standardizált koefficiensek (faktorsúlyok) az általános önértékelés faktoron abszolút értékben 0,37-től 0,82-ig terjedtek (1. ábra).

3.2. Megbízhatóság

Az 1. táblázatban bemutatjuk az RSES-H Cronbach-alfa-értékeit az egyes almintákban. A skála magas belső megbízhatóságát jelzi, hogy a Cronbach-alfa értéke minden esetben 0,85 felett van. Az időbeli stabilitást két,

1. ábra. A RSES-H bifaktoriális modellje a 2. modellből származó standardizált faktorsúlyokkal

időben egymáshoz közel megismételt adatfelvétel segítségével vizsgáltuk ugyanazon az almintán ($N = 75$). A két adatfelvétel közötti korrelációs együttható $0,911$ ($p < 0,001$), ami azt mutatja, hogy a kérdőív időbeli stabilitása kitűnő (Cronbach-alfa a két időpontban $0,865$ és $0,876$).

3.3. Összefüggés szociodemográfiai változókkal

Az önértékelés szociodemográfiai jellemzőkkel mutatott összefüggéseit egy 623 fős almintán, lineáris regressziós elemzéssel vizsgáltuk, amelyben függő változóként az önértékelés-pontszámot, míg független előrejelző változóként a nemet, életkort, iskolai végzettséget és a szubjektív anyagi helyzetet szerepeltettük. Az önértékelés szempontjából szignifikáns, ugyanakkor nem túl erős előrejelző változónak a nem (a nőknek a férfiakhoz képest alacsonyabb az önértékelése: $\beta = -0,143$; $p < 0,001$) és a szubjektív anyagi helyzet ($\beta = 0,150$; $p < 0,001$) bizonyult. A férfiak és a magasabb szubjektív anyagi helyzettel bírók önértékelése tehát némileg magasabb volt. Az iskolai végzettség és a kor vizsgálatunkban nem bizonyultak szignifikáns előrejelző változóknak.

3.4. Konvergens és divergens validitás

Vizsgáltuk a RSES-H korrelációját más kérdőívvel, illetve jellemzőkkel. Ezek szerint az önértékelés szoros pozitív kapcsolatban áll az élet értelmességének érzésével (PIL: $r = 0,601$; $p < 0,001$). Ugyanakkor az MLQ által kimutatott hasonló jellemzőkkel kevésbé erős a kapcsolata: az élet értelmének megtapasztalásával (MLQ-P) közepesen erős pozitív kapcsolatot, míg az értelem keresésével (MLQ-S) csak gyenge negatív kapcsolatot mutat ($r = 0,415$ és $-0,207$, a fenti sorrendben, $p < 0,001$). Ezenfelül az önértékelés közepesen erős, pozitív kapcsolatban áll az élettél való elégedettséggel (SWLS-H; $r = 0,440$; $p < 0,001$). A szubjektív egészségi állapottal és anyagi helyzettel csak gyenge pozitív, de szignifikáns összefüggés mutatható ki ($r = 0,289$ és $0,153$, a fenti sorrendben, $p < 0,001$). Az EPQ-L skála az egyetlen a bevont mérőeszközök között, amellyel az RSES-H nem mutat szignifikáns kapcsolatot ($r = 0,020$).

3.5. Inkrementális validitás

Egy kérdőív inkrementális (növekményes) validitása azt jelenti, hogy az adott kérdőívből képzett változó nem csupán egymagában képes megmagyarázni valamely más változó varianciájának egy részét (ahogy azt a konvergens és divergens validitás esetében láttuk), hanem más lehetséges prediktorokkal együtt vizsgálva is. Statisztikai eljárás szintjén ez hierarchikus regresszióelemzésben vizsgálható. Esetünkben a regresszióelemzés függő változójának az egyik leggyakrabban felmért pozitív pszichológiai jellemzőt, az étellel való elégedettséget választottuk. Első lépéseként szociodemográfiai adatokat (nem, életkor, iskolai végzettség) és a szubjektív anyagi helyzetet, második lépésben az élet értelmének megélését és keresését (MLQ-P, MLQ-S), végül harmadik lépésben az önértékelést (RSES-H) bocsátottuk az egyenletbe (3. táblázat). Az eredmények megerősítették, hogy az önértékelés szintje – a többi jellemzőtől függetlenül, azok beszámítása mellett is – az étellel való elégedettség önálló prediktora (béta = 0,334; ΔR^2 = 0,082; $F = 86,04$; $p < 0,001$). Látható továbbá ebből az is, hogy a végleges modellben az önértékelés a legerősebb független változó.

3. táblázat. Az étellel való elégedettség előrejelzése, hierarchikus lineáris regresszióelemzés (N = 623)

	Béta	ΔR^2	F
1. lépés		0,192	24,43***
Nem	0,119***		
Életkor 1. (25–45 vs. <25)	-0,131***		
Életkor 2. (>45 vs. <25)	-0,196***		
Iskolázottság 1. (közép vs. alap)	-0,061		
Iskolázottság 2. (felső vs. alap)	-0,040		
Szubjektív anyagi helyzet	0,300***		
2. lépés		0,139	63,96***
MLQ-P	0,223***		
MLQ-S	-0,038		
3. lépés		0,082	86,04***
RSES-H	0,334***		

Megjegyzés: A béta együtthatók a végleges modellből származnak. MLQ-P = élet értelmességének megélése; MLQ-S = élet értelmességének keresése; RSES-H = Rosenberg Önértékelés Skála. *** $p < 0,001$

4. Megbeszélés

A Rosenberg Önértékelés Skála a pozitív pszichológiai, illetve a személyiség- és egészségpszichológiai kutatásokban gyakran használatos mérőeszköz, amelyet évek óta alkalmaznak magyar nyelvű kutatásokban is. Bár jelen tanulmányunkkal lényegében párhuzamosan két további publikáció is tárgyalta az RSES-H faktoriális, illetve pszichometriai jellemzőit (Rózsa & V. Komlósi, 2014; Urbán és mtsai, 2014), az itt bemutatott adatok több szempontból is kiegészítik az eddig rendelkezésre álló adatokat.

Egyrészt a kérdőívnek többféle fordítási változata forog közkézen, ami önmagában nem feltétlenül kerülendő, de felvet néhány nehézséget.² Egyfelől a különböző fordítások alkalmazása nehezíti az eredmények összevetését. Másfelől az általunk ismert fordítási változatok megszövegezése nem mindenhol egyezik a Rosenberg Önértékelés Skála eredeti tételeivel (még a fordítások során óhatatlanul jelentkező különbségek beszámításával sem). Az itt közreadott változat, úgy véljük, ebből a szempontból jól közelíti az eredeti kérdőív tételeinek jelentését. A lehető legnagyobb pontosságot az első tétel átfogalmazásával magunk is szeretnénk volna még jobban megközelíteni.

Másfelől jelen tanulmányunkban négy, különböző feltételek között és időpontban történt adatfelvétel alapján teszteltük és megerősítettük a Rosenberg Önértékelés Skála bifaktoriális szerkezetét, ami az általunk alkalmazott tételek esetében kiváló illeszkedést mutatott, továbbá stabilnak bizonyult a faktorsúlyok tekintetében a négy al minta között is. Külön kiemeljük, hogy a faktoriális invarianciát olyan adatbázisok felhasználásával sikerült kimutatni, melyek között volt papír-ceruza kitöltésen alapuló és online kitöltött változat is. A kétféle kitöltési módot vizsgálva korábban is azt találták, hogy az RSES esetében mindkét kitöltési mód egyaránt megbízható (Vispoel, Boo, & Bleiler, 2001).

A módszertani változók karakteres jelenléte felveti továbbá, hogy a későbbi elemzésekben, ha csak erre mód van, nem egyszerűen a kérdőív tételeinek összegzésével képzett változót érdemes használni, hanem az összefüggéseket SEM-típusú (strukturális egyenletekkel való modellezés) modellek építésével érdemes tesztelni. Így kihasználható lenne a kérdőív különböző megszövegezésű tételeire adott sajátos válaszmintázatok elkülönítése, sőt adott esetben önálló jelentéssel való felruházása. Erre tettek

---

² Egy idekapcsolódó fontos szakmapolitikai kérdés, hogy milyen módon, fórumon lehetne elősegíteni a kérdőívek fordításának egységes folyamatát. A Magyar Pszichológiai Társaság Tesztbizottsága, illetve az általa megkezdett tesztminősítési munka lehetne az egyik olyan terep, ahol a kérdőív-adaptációk nyilvántartásba vétele megtörténik.

kísérletet Urbán és munkatársai (2014) is, amikor a latens negatív faktor esetén azt találták, hogy annak önálló, az általános önértékelés faktortól független kapcsolata van például a depresszivitás mértékével.

Eredményeink alapján – a fenti összefüggések kiemelésén kívül – néhány további kiegészítést is tehetünk a skála használatával kapcsolatban. Az RSES-H belső konzisztenciája és időbeli stabilitása kiválóan bizonyult. Igazoltuk továbbá konvergens és divergens validitását. A Rosenberg Önértékelés Skála ezenkívül – hierarchikus lineáris regresszióelemzésben vizsgálva – az étellel való elégedettség önálló, más jellemzőktől független, pozitív előrejelzőjének bizonyult, viszont nem mutatott szignifikáns összefüggést a társas kívánatosság mérőeszközével, ami arra utal, hogy a mérőeszköz nem vagy csak nagyon kevésbé torzít a pozitív irányú énbemutatás irányába.

A kutatás korlátai között elsősorban a mintavételezés esetlegességeit érdemes megemlíteni, ami korlátozza az itt közölt eredmények általánosíthatóságát. A bemutatott adatok alapján mégis úgy véljük, hogy a kérdőívet mindezzel együtt is az általános önértékelés megfelelő mérőeszközének tekinthetjük. A pozitív és negatív oldalról megfogalmazott tételek egymást kiegészítve adnak kiegyensúlyozott képet a kitöltő önértékeléséről. Az instrukció változtatásával ezenkívül lehetőség van arra is, hogy időtávhoz kötött módon, például az elmúlt 1-2 hétre vonatkozóan alkothassunk képet a vizsgálati személy önértékeléséről.

Függelék

A Rosenberg Önértékelés Skála

Milyen mértékben ért egyet a következő állításokkal? Válaszoljon az alábbiak szerint:

1 = egyáltalán nem értek egyet, 2 = nem értek egyet, 3 = egyetértek, 4 = teljesen egyetértek

1. Úgy érzem, értékes ember vagyok, legalább annyira, mint mások.	1	2	3	4
2. Úgy érzem, sok jó tulajdonságom van.	1	2	3	4
3. Mindent egybevetve hajlamos vagyok arra, hogy tehetségtelen, sikertelen embernek tartsam magam.	1	2	3	4
4. Képes vagyok olyan jól csinálni a dolgokat, mint mások.	1	2	3	4
5. Úgy érzem, nem sok dologra lehetek büszke.	1	2	3	4
6. Jó véleménnyel vagyok magamról.	1	2	3	4
7. Mindent fontolóra véve, elégedett vagyok magammal.	1	2	3	4
8. Bárcsak jobban tudnám magam tisztelni.	1	2	3	4

9. Időnként értéktelennek érzem magam.	1	2	3	4
10. Néha azt gondolom, hogy semmiben sem vagyok jó.	1	2	3	4

A 3., 5., 8., 9. és 10. tételek fordított pontozásúak. Az itt közölttől eltérő fordítási változatot ismerteti Rózsa és V. Komlósi (2014), illetve egy részben eltérő fordítást alkalmaztak Urbán és munkatársai (2014) az ott közzétett közvetett hivatkozás alapján.

Irodalom

- Aszmann, A. (szerk., 2003). *Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása. Egészségügyi Világszervezet nemzetközi kutatásának keretében végzett magyar vizsgálat*. Budapest: Országos Gyermekegészségügyi Intézet
- Eysenck, S.B.G., & Matolcsi, Á. (1984). Az Eysenck-féle Személyiség Kérdőív (EPQ) magyar változata: a magyar és az angol felnőttek összehasonlító vizsgálata. *Pszichológia*, 4, 231–240.
- Gray-Little, B., Williams, V.S.L., & Hancock, T.D. (1997). An item response theory analysis of the Rosenberg Self-Esteem Scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, 443–451.
- Hu, L., & Bentler, P.M. (1999) Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1–55.
- Konkolý Thege, B., & Martos, T. (2006). Az Életcél Kérdőív magyar változatának jellemzői. *Mentálhigiéne és Pszichoszomatika*, 7, 153–169.
- Li, H.C.W., Chan, S.L.P., Chung, O.K.J., & Chui, M.L.M. (2010). Relationships among mental health, self-esteem and physical health in Chinese adolescents: An exploratory study. *Journal of Health Psychology*, 15, 96–106.
- Marsh, H.W., Scalas, L.F., & Nagengast, B. (2010). Longitudinal tests of competing factor structures for the Rosenberg Self-Esteem Scale: Traits, ephemeral artifacts, and stable response styles. *Psychological Assessment*, 22, 366–381.
- Martos, T., & Konkolý Thege, B. (2012). Aki keres, és aki talál – az élet értelmessége keresésének és megélésének mérése az Élet Értelme Kérdőív magyar változatával. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 67, 125–149.
- Martos, T., Sallay, V., Dészalvi, J., Szabó, T., & Ittész, A. (2014). Az Élettel való Elégedettség Skála magyar változatának (SWLS-H) pszichometriai jellemzői. *Mentálhigiéne és Pszichoszomatika*, 15, 289–303.
- Pyszczynski, T., Greenberg, J., Solomon, S., Arndt, J., & Schimel, J. (2004). Why do people need self-esteem? A theoretical and empirical review. *Psychological Bulletin*, 130, 435–468.
- Robins, R.W., Trzesniewski, K.H., Tracy, J.L., Gosling, S.D., & Potter, J. (2002). Global self-esteem across the life span. *Psychology and Aging*, 17, 423–434.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Roth, M., Decker, O., Herzberg, P.Y., & Brähler, E. (2008). Dimensionality and norms of the Rosenberg Self-Esteem Scale in a German general population sample. *European Journal of Psychological Assessment*, 24, 190–197.
- Rózsa, S., & V. Komlósi, A. (2014). A Rosenberg Önbecsülés Skála pszichometriai jellemzői: a pozitívan és negatívan megfogalmazott tételek működésének sajátosságai. *Pszichológia*, 34, 149–174.

- Schlegel, R.J., Hicks, J.A., King, L.A., & Arndt, J. (2011). Feeling like you know who you are: Perceived true self-knowledge and meaning in life. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37, 745–756.
- Schmitt, D.P., & Allik, J. (2005). Simultaneous administration of the Rosenberg Self-Esteem Scale in 53 nations: Exploring the universal and culture-specific features of global self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 623–642.
- Sowislo, J.F., & Orth, U. (2013). Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, 139, 213–240.
- Stamatakis, K.A., Lynch, J., Everson, S.A., Raghunathan, T., Salonen, J.T., & Kaplan, G.A. (2004). Self-esteem and mortality: Prospective evidence from population-based study. *Annals of Epidemiology*, 14, 56–85.
- Swann, W.B., Chang-Schneider, C., & McClarty, K.L. (2007). Do people's self-views matter? Self-concept and self-esteem in everyday life. *American Psychologist*, 62, 84–94.
- Taylor, S.E., & Stanton, A.L. (2007). Coping resources, coping processes, and mental health. *Annual Review of Clinical Psychology*, 3, 377–401.
- Trzesniewski, K.H., Donnellan, M.B., Moffitt, T.E., Robins, R.W., Poulton, R., & Caspi, A. (2006). Low self-esteem during adolescence predicts poor health, criminal behavior, and limited economic prospects during adulthood. *Developmental Psychology*, 42, 381–390.
- Urbán, R., Szigeti, R., Kökönyei, Gy., & Demetrovics, Zs. (2014). Global self-esteem and method effects: Competing factor structures, longitudinal invariance, and response styles in adolescents. *Behavior Research Methods*, 46, 488–498.
- V. Komlósi, A. (2007). Napjaink önértékelés-kutatásainak áttekintése: önértékelés és/vagy önelfogadás. In Zs. Demetrovics, Gy. Kökönyei, & A. Oláh (szerk.), *Személyiséglélektan-tól az egészségpszichológiáig: Tanulmányok Kulcsár Zsuzsanna tiszteletére* (20–44). Budapest: Trefort Kiadó
- Vispoel, W.P., Boo, J., & Bleiler, T. (2001). Computerized and paper-and-pencil versions of the Rosenberg Self-Esteem Scale: A comparison of psychometric features and respondent preferences. *Educational and Psychological Measurement*, 61, 461–474.

Köszönetnyilvánítás

A kézirat elkészítését az OTKA PD 105685 számú kutatási pályázat támogatta.

Szerzői munkamegosztás

Sallay Viola: kérdőív-újrafordítás, elméleti áttekintés, az eredmények bemutatása, értelmezése. Martos Tamás: kérdőív-újrafordítás, adatgyűjtés megtervezése és lebonyolítása, statisztikai számítások, konfirmatív faktorelemzés. Földvári Mónika: statisztikai számítások, az eredmények bemutatása, értelmezése. Szabó Tünde: statisztikai számítások, az eredmények bemutatása, értelmezése. Ittész András: statisztikai számítások, konfirmatív faktorelemzés.

Hungarian version of the Rosenberg Self-esteem Scale (RSES-H): An alternative translation, structural invariance, and validity

SALLAY, VIOLA – MARTOS, TAMÁS – FÖLDVÁRI, MÓNIKA – SZABÓ, TÜNDE – ITTZÉS, ANDRÁS

Background: The Rosenberg Self-esteem Scale (Rosenberg, 1965) has been applied worldwide for the measurement of general self-esteem for decades. Recently, factorial structure of different Hungarian translations of the Scale was tested by Urbán, Szigeti, Kökönyei, & Demetrovics (2014) and Rózsa & V. Komlósi (2014). *Aim:* In the present study, an alternative translation was tested for factorial structure, structural invariance, and other psychometric properties. *Method:* Data from four cross-sectional questionnaire studies ($N = 1702$, $n_{\text{male}} = 674$, $n_{\text{female}} = 1025$) are analyzed. Besides RSES-H, life satisfaction, meaning in life as well as social desirability were assessed. *Results:* Factorial structure of the RSES-H corresponded to the previously published bifactorial model (one general latent self-esteem factor and two “methodological” latent factors for the negatively and positively worded items) and was found to be invariant across the subsamples. Measures of internal consistency were adequate (Cronbach’s alphas ≥ 0.857). **Level of self-esteem was largely independent of sociodemographic characteristics** (gender, age, and education), as well as of social desirability and showed adequate convergent validity with regard to other measures of positive psychology, for example life satisfaction ($r = 0.440$, $p < 0.001$) and the presence of meaning in life ($r = 0.415$, $p < 0.001$). *Conclusions:* The Hungarian version of the Rosenberg Self-esteem Scale presented here is a reliable and valid measure for assessing the global level of self-esteem.

Keywords: self-esteem, Rosenberg Self-esteem Scale, confirmative factor analysis, structural invariance, reliability, validity